

**UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARDA MUSIQA
O'QITISH SIFATINI YAXSHILASH**

*Termiz davlat pedagogika institutining,
Magistratura bo'limi "Musiqqa ta'limi
va san'at" yo'nalishi magistranti
Xudoyqulov Xusniddin Aliqul o'g'li*

*Ilmiy maslahatchi:
Raxmatullayev Xumoyun Shafokatovich*

Annotatsiya

Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarda musiqa o'qitish sifatini yaxshilash borasida amalga oshirilishi lozim bo'lgan uchta jihat; o'qituvchining malakasi va tajribasi, o'quv rejaini ishlab chiqish va resurslar haqida, ularni qanday shakllantirish haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Annotation

In this article, there are three aspects that should be implemented in order to improve the quality of music teaching in general secondary education schools; information about the teacher's qualifications and experience, curriculum development and resources, and how to create them.

Аннотация

В данной статье выделены три аспекта, которые следует реализовать в целях повышения качества преподавания музыки в общеобразовательных школах; информация о квалификации и опыте учителя, разработке учебной программы и ресурсах, а также о том, как их создавать.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa fanini o'qitish sifati maktab resurslari, o'qituvchilarning malakasi, o'quv dasturi, ta'lim tizimida musiqa ta'limini qo'llab-quvvatlash kabi omillarga qarab o'zgarishi mumkin. Ulardan eng muhimi bu o'qituvchilarning malakasi va tajribasi bo'lib, bu umumta'lim maktablarida yuqori sifatli musiqa ta'limining asosiy tarkibiy qismidir. Maktablar o'qituvchilarning zarur malaka va tajribaga ega bo'lishini ta'minlashi uchun quydagilarni ta'minlash ta'lim sifatini oshirishda birinchi qadamlardan bo'ladi:

1. Musiqa ta'limi, musiqa ijrochiligi yoki tegishli sohada bakalavr yoki magistr darajasiga ega bo'lgan musiqa o'qituvchilarini qidiring. Musiqa ta'limi darajasi o'qituvchilarga pedagogika, musiqa nazariyasi, musiqa tarixi va ijro texnikasi bo'yicha mustahkam asos yaratadi.

2. Tegishli ta'lim organi yoki sertifikatlashtirish kengashi talablariga muvofiq o'rta maktablarda musiqadan dars berish uchun sertifikatlangan o'qituvchilarni qidiring. Sertifikatlash o'qituvchilarning ta'lim va ta'limning muayyan standartlariga javob berishini ta'minlaydi.

3. O'rta darajadagi musiqadan dars berish tajribasiga ega nomzodlarga ustunlik bering. Tajribali o'qituvchilar o'smirlarga musiqa o'rgatishning o'ziga xos qiyinchiliklari va imkoniyatlari bilan yaxshi tanish va o'qituvchilarning ehtiyojlarini qondirish uchun o'qitishni samarali tarzda moslashtira oladi.

4. Nomzodlarning musiqiy mahoratini tinglovlar, chiqishlar yoki o'qitish qobiliyatlarini namoyish qilish orqali baholang. O'qituvchilar o'zlarining asosiy cholg'u asboblari mahoratini namoyish etishlari va musiqa nazariyasi, ko'rish va ansambl ijrosi haqida to'liq tushunchaga ega bo'lishlari kerak.

5. O'qituvchilarni musiqiy ta'lim sohasidagi ilg'or tajribalardan xabardor bo'lish uchun uzluksiz ta'lim va kasbiy rivojlanish imkoniyatlarini davom ettirishga undash. Musiqa pedagogikasi, texnologiya integratsiyasi va o'quv dasturlarini ishlab chiqishga qaratilgan seminarlar, konferentsiyalar va treninglarda qatnashish uchun o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlashni taklif eting.

6. O'qituvchilarga xor dirijyorligi, cholg'u pedagogikasi, musiqa texnologiyasi yoki musiqa terapiyasi kabi yo'nalishlarda ixtisoslashtirilgan ta'lim olish imkoniyatini taqdim etish. Ixtisoslashtirilgan treninglar o'qituvchilarning malakasini oshiradi va ularga turli qiziqish va qobiliyatlarga ega bo'lgan talabalarning turli ehtiyojlarini qondirish imkonini beradi.

7. O'qituvchilarni musiqiy ta'lim bo'yicha davlat uyushmalari yoki Milliy musiqa ta'limi assotsiatsiyasi kabi milliy tashkilotlar kabi musiqa o'qituvchilari uchun professional tashkilotlar va tarmoqlarda ishtirok etishga undash. Tarmoq imkoniyatlari o'qituvchilarga fikr almashish, tengdoshlari bilan hamkorlik qilish va musiqa ta'limidagi tendentsiyalar va rivojlanishlardan xabardor bo'lish imkonini beradi.

Yana bir muhim qadamlardan biri to'g'ri o'quv dasturlarini ishlab chiqish umumta'lim maktablarida yuqori sifatli musiqa ta'limini berishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Bunda quyidagi tartiblarga e'tiborni qaratish katta samara beradi.

Musiqa o'quv dasturi milliy yoki davlat musiqa ta'limi standartlariga mos kelishini ta'minlash. Standartlar o'qituvchilar musiqa fanidan nimani bilishi va nima qila olishi, jumladan, musiqa nazariyasi, ijro, kompozitsiya va musiqa tarixi kabi tushunchalar bo'yicha ko'rsatmalar beradi. Har bir sinf bosqichida yoritilishi kerak bo'lgan asosiy tushunchalar, ko'nikmalar va maqsadlarni belgilab, o'quv dasturining hajmi va ketma-ketligini aniqlanishi, ketma-ketlik tushunchalarning vaqt o'tishi bilan bir-biriga asoslanib, mantiqiy ketma-ketlikda kiritilishini ta'minlanishi zarur. Bunda musiqa nazariyasi, ijro (vokal va instrumental), kompozitsiya, improvizatsiya, musiqa tarixi va musiqa texnologiyasi kabi musiqiy bilimlarni o'z ichiga olgan bo'lishi va

talabalarga turli xil musiqiy uslublar, janrlar va madaniyatlar bilan shug'ullanish imkoniyatini taqdim etilishi lozim. Shu asnoda musiqiy qobiliyatlarni rivojlantirishni (masalan, notalarni o'qish, quloqlarni o'rgatish, ansambl o'ynash) ijodiy ifoda va tanqidiy fikrlash imkoniyatlari bilan birlashtirish. O'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliy musiqiy topshiriqlarda qo'llash imkonini beruvchi dizayn tadbirlari, masalan, partituralarni tahlil qilish, musiqani taxlil qilish yoki o'z asarlar yaratish imkoniyatini berish lozim bo'ladi.

Turli xil musiqiy ma'lumotga ega bo'lgan talabalarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun dizayn ko'rsatmalari, qiziqishlari va qobiliyatlaridan kelib chiqib, turli xil ta'lim uslublari va mahorat darajalariga moslashish uchun farqlangan faoliyat, loyihalar va baholashlarni taklif qilish, talabalarga o'zlarining musiqiy qobiliyatlari va yutuqlarini namoyish qilishlari uchun muntazam ravishda ishlash imkoniyatlarini va bir qator ijro taassurotlariga moslashish uchun rasmiy chiqishlarni (masalan, kontsertlar va resitallar) va norasmiy sharoitlarni taqdim etish yaxshi natijaga olib keladi. Shu bilan birga, musiqa ta'limini tarix, adabiyot, matematika va tabiatshunoslik kabi boshqa fanlar bilan integratsiya qilish imkoniyatlarini o'rganish, musiqani fanlararo o'quv tajribalariga qo'shadigan fanlararo loyihalar va tadbirlarni loyihalash, o'qitish va o'rganishni yaxshilash uchun texnologiyani musiqa o'quv dasturiga kiritish, Musiqiy ta'lim, kompozitsiya, ijro va musiqani qadrlashni osonlashtirish uchun musiqa dasturlari, raqamli ovoz yozish uskunalari, interaktiv doskalar va onlayn resurslardan foydalanish, talabalarning o'rganishi va taraqqiyotini baholash uchun aniq baholash mezonlari va ishlash standartlarini ishlab chiqish, ish faoliyatini baholash, yozma testlar, musiqiy portfellar va tengdoshlarni baholash kabi turli baholash usullarini ham qo'shish mumkundir.

Talabalarga musiqiy chiqishlari va loyihalari haqida muntazam ravishda fikr-mulohazalarini bildirish, o'z-o'zini baholash va mulohaza yuritishni rag'batlantirish. Talabalarga musiqiy maqsadlarni qo'yish, ularning taraqqiyotini kuzatish va o'rganish tajribasini aks ettirish uchun imkoniyatlar yaratish ularda o'z fikrlarini bildirish va o'zlari haqida yaxshi ma'lumotlarga ega bo'lishiga yordamchi vosita bo'ladi.

Umumta'lim maktablarida yuqori sifatli musiqa ta'limini ta'minlash uchun tegishli resurslar va vositalardan foydalanishni ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Bunda musiqa sinflari va mashg'ulot xonalarini turli xil musiqa asboblari, jumladan, pianino/klaviatura, gitara, baraban/zarba, orkestr asboblari (masalan, torli, yog'och nafasli, mis) va elektron asboblari (masalan, sintezatorlar, MIDI kontrollerlari) bilan jihozlash. Asboblarning yaxshi saqlanishi va yaxshi ish holatida bo'lishini doimiy ta'minlash, musiqa janrlari, uslublari va qiyinchilik darajasining keng doirasini qamrab oluvchi notalar, partituralar, metodik kitoblar va o'quv materiallaridan iborat to'liq kutubxona yaratish. Yakkaxon ijro, ansambl, ko'rish mashqlari va musiqa nazariyasini o'rganish uchun repertuar tayyorlash, talabalarning chiqishlari, mashqlari va

kompozitsiyalarini audio va video yozib olishni osonlashtirish uchun musiqa studiyalari va amaliyot xonalari ovoz yozish uskunalari o'rnatish, talabalarga o'z chiqishlarini tinglash va tanqid qilish, shuningdek, professional sifatli yozuvlar yaratish imkoniyatini berish lozim.

Musiqa texnologiyalari resurslariga sarmoya kiritmasdan ta'lim sifatini oshirishning iloji yoq, bunday sarmoyalar bilan nota dasturlari, raqamli audio ish stantsiyalari (DAW), MIDI kontrollerlari, audio interfeyslar va multimedia uskunalari harid qilish mumkin va shu bilan birga individual va kichik guruh mashg'ulotlari uchun qulay muhit yaratish, ovoz o'tkazmaydigan, akustik ishlov berilgan va tegishli jihozlar bilan jihozlangan maxsus amaliyot xonalari tashkil qilish, amaliyot xonalari dars vaqtida va undan keyin talabalar uchun ochiq bo'lishini ta'minlash zarur.

Raqamli musiqa kutubxonalari, musiqiy oqim platformalari, ta'lim veb-saytlari va onlayn darsliklar kabi onlayn resurslar bilan jismoniy resurslarni to'ldirish, talabalarga musiqa nazariyasini o'rganish, quloqlarni mashq qilish mashqlari va musiqa tarixini o'rganish uchun onlayn resurslardan foydalanish imkoniyatini berish, talabalar loyihalar, mashqlar va ijodiy ishlarda birgalikda ishlashlari mumkin bo'lgan musiqa laboratoriyalari, kompozitsiya studiyalari va multimedia ishlab chiqarish to'plamlari kabi hamkorlik joylarini yaratish, tengdoshlarning o'zaro ta'siri va jamoaviy ishini rag'batlantiradigan hamkorlikdagi o'quv muhitini yaratish, maktab korpusidan tashqarida resurslar va inshootlarga kirishni kengaytirish uchun jamoat tashkilotlari, musiqa konservatoriyalari, professional musiqachilar va mahalliy musiqa maskanlari bilan hamkorlikni yo'lga qo'ying. Talabalarga chiqishlar, master-klasslar, mahorat darslari va murabbiylik dasturlari uchun imkoniyatlar yaratish uchun tashqi hamkorlar bilan hamkorlik qilish musiqa ta'limining samaradorligini oshiruvchi o'quvchilar, talablar va nihoyat o'qituvchining ham ta'lim samaradorligini oshiruvchi muhim omillardan biridir.

ADABIYOTLAR

1.Karimjonovich, K. U. (2021). Sherna bakhshi's work and its place in sherobod school of friendship. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 25(4), 13413-13417.

2.Karimjonovich, X. U. B. (2022). Important importance of elementary theory of music in the field of music education. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMYIY JURNALI, 200-204.

3.Khurramov, U. K. (2021). Processes of formation of performance traditions in folk instruments. Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy axborotlari, 9, 186-192.

4.Хурамов, Великобритания (2019). СТАНОВЛЕНИЕ, РАЗВИТИЕ И ИСТОРИЯ ГАРМОНИИ. Теоретическая и прикладная наука , (12), 77-82.

5.Karimjonovich, X. U. B. (2023). QADIMIY KUYLAR VA ULARNI TASHKIL ETUVCHI QISMLAR. Scientific Impulse, 1(7), 74-81.

6.Raxmatullaev, X. S. (2023). MESOPOTAMIYA (IKKI DARYO ORALIGI) MUSIQASI. Академические исследования в современной науке, 2(9), 102-113.

7.Raxmatullaev, X. S. (2023). THE EPIC OF ERGENEKON OR THE RETURN OF THE TURKIC PEOPLES. Science and innovation in the education system, 2(1), 15-20.

8.Raxmatullaev, X. S. (2022). BLIND SON OR INFANT SON? HEROIC EPIC OF TURKISH PEOPLES THROUGH THE EYES OF THE WORLD. Scientific Impulse, 1(5), 1588-1592.

9.Raxmatullaev, X. S. (2022). THE GREATEST EPIC OF THE TURKIC PEOPLES IS MANAS. Scientific Impulse, 1(5), 1593-1598.

10.Raxmatullaev, X. S. (2022). ANOTHER LOOK AT THE TURKISH HEROIC EPIC. Scientific Impulse, 1(5), 1585-1588.

11.Raxmatullaev, X. S. (2023). OSIYO, AVSTRALIYA, SHIMOLIY VA JANUBIY AMERIKA QITALARIDA TARIYGACHA BOLGAN DAVRLARDA MUSIQA. Академические исследования в современной науке, 2(9), 114-120.

12.Raxmatullaev, X. S. (2023). MUSIQANING KASHF QILINISHI HAQIDAGI NAZARIYALAR. TARIYGACHA BOLGAN DAVR. Solution of social problems in management and economy, 2(4), 70-75.

13.Raxmatullaev, X. S. (2023). ERAMIZGACHA BOLGAN DAVRLARDA QADIMGI MISR MUSIQASI. Академические исследования в современной науке, 2(9), 97-101.